

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИЗБОРНОМ ВЕЋУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета у Београду од 25. 02. 2016. године изабрани смо у Комисију за припрему реферата о кандидатима пријављеним на конкурс за избор у звање и радно место доцента за научну област Етнологија и антропологија са тежиштем истраживања Примењена антропологија и Антропологија Европске уније. На конкурс објављен у листу „Послови“ од 24. 02. 2016. године јавила се др Ивана Гачановић, научни сарадник на Институту за етнологију и антропологију Одељења за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду. Комисија је прегледала сва документа и научне радове кандидаткиње и подноси Изборном већу Филозофског факултета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

Др Ивана Гачановић рођена је у Горњем Милановцу 1984. године. Студије етнологије и антропологије на Филозофском факултету у Београду уписала је 2002. године, а дипломирала 2007. године на тему „Објективни и/као морални модели: Импликације полемеке Роја Д’Андратеа и Ненси Шепер-Хјуз“. Мастер студије на истом одељењу уписала је 2008. године, а мастер тезу из области антропологије глобализације, под насловом „Идентитетске политике Европске уније – антрополошка перспектива“ одбранила је 2009. године. Докторске студије уписала је 2009. године, као стипендиста Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије. Докторску дисертацију под насловом „Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године“ одбранила је 2014. године на Филозофском факултету у Београду.

Од 2010. године запослена је на Институту за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду, најпре као истраживач-приправник а потом као истраживач-сарадник; у звање научни сарадник изабрана је 2015. године. Тренутно је

ангажована на пројекту Министарства, под називом „Идентитетске политике Европске уније: прилагођавање и примена у Републици Србији“. По препоруци и уговору Министарства, на Одељењу за етнологију и антропологију је у току докторских студија била ангажована у настави на предметима Увод у етнологију и антропологију, Етнолошке и антрополошке теорије и Примењена антропологија.

Научноистраживачки рад кандидата

Др Ивана Гачановић је до сада објавила једну монографску студију, највећим делом засновану на њеној мастер тези, под насловом „Проблем европског идентитета: увод у антропологију Европске уније“ (2009. године). Поред тога, учествовала је на два научна скупа у земљи и написала седам научних радова: два рада објављена су у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком, три рада су објављена у водећим часописима националног значаја, један рад са научног скупа националног значаја објављен је у целости и један рад је објављен у тематском зборнику са рецензијом.

Најважнији допринос резултата досадашњих истраживања представљених у радовима др Иване Гачановић јесте, с једне стране, разумевање процеса промене савремене академске културе – на глобалном нивоу и у контексту савремених високообразовних политика у нашој земљи, а с друге, разумевање друштвених проблема у вези са феноменом идентитетских и културних политика Европске уније. Ниједна од датих области није раније била предмет систематских етнолошких и антрополошких истраживања у домаћој науци, а специфичан теоријско-методолошки приступ наведеним проблематикама чини дате радове специфичним и у контексту истраживања у широј области друштвено- хуманистичких наука у земљи.

Др Ивана Гачановић је у радовима који се односе на проучавање савремене академске културе представила критичко разматрање литературе која се тиче савремене теорије о институцији универзитета, политички и друштвени контекст историјског развоја ове институције и анализу савремених реформи високообразовног система у Републици Србији. Сви наведени елементи рада представљени су кроз призму концепта „култура ревизије“, који се све чешће користи у истраживањима савремених система високог образовања у свету, који теже или јесу организовани према англо-саксонском и континенталном моделу универзитета. Др Гачановић је, с обзиром на то, и сама при посматрању савременог функционисања система високог образовања скренула пажњу

на онај њен аспект који се односи на нормативне праксе и технологије које се користе за надгледање и евалуацију рада појединаца и институција, а које чине неке од главних одредница „културе ревизије“. Тиме је одговорила на питања да ли и у којој мери о њима можемо говорити као о важним детерминантама савремене академске културе и положаја универзитета у савременом друштву.

У раду „О концепцијама 'академске заједнице' и 'академске културе' у условима савремених трансформација институције универзитета“ кандидаткиња разматра у антропологији и другим друштвеним наукама недовољно проблематизован концепт академске културе. Поимана обично као статичан и високоформализован скуп уверења и понашања, академска култура се ретко директно разматра као динамичан процес који је подложен утицајима ванакадемског или „спољног света“. С обзиром на то, кандидаткиња у овом раду концепцију академске културе разматра као променљиву и некохерентну категорију, а процесе идентификације чланова „академске заједнице“ са тако претпостављеном „културом“ као флуидне и вишедимензионалне. Највећи акценат се у раду ставља на ону врсту утицаја које на функционисање универзитета и њихову „културу“ имају савремене реформе универзитета и нови управљачки системи који се притом у њима развијају. Таква врста промена директно се односи на промену екстерног и интерног односа према академском раду па тако и према „академској заједници“, а неке од промена које су уочене у различитим академским контекстима кандидаткиња посматра као релевантне и за разумевање ширих идентитетских промена кроз које пролазе чланови академских заједница данас.

У раду „Може ли антропологија образовања да нас образује? О природи знања у антропологији образовања“ др Ивана Гачановић је пружила преглед антрополошких доприноса из области проучавања образовних процеса током XX века у циљу илустровања начина на које се у антропологији ствара знање, као и у циљу приближавања слике о природи тог знања и могућности његове употребе. На основу тога она нуди одговоре на неколико кључних питања које у раду поставља: на који начин антрополози који се баве процесима образовања најчешће стичу информације, које су то области процеса образовања које антрополози најчешће обрађују у својим истраживањима, какву врсту знања можемо пронаћи у антрополошким радовима и од какве друштвене „користи“ она могу бити?

У раду „Проблем глобалног рангирања универзитета или о искушењима савремених високообразовних система“ кандидаткиња разматра појаву глобалног рангирања универзитета и њен утицај на промену саме идеје универзитета и њихових друштвених и културних улога. Једна од суштинских последица ове појаве на коју кандидаткиња указује јесте све већа потреба да се својства, одлике и резултати појединачних универзитета упоређују на глобалном нивоу. Сам процес упоређивања најчешће подразумева редуковање појава на што мањи и што мерљивији број њихових карактеристика. Указујући на важност хеномена глобалног рангирања универзитета и на комплексност његових импликација по општу идеју високог образовања, у раду се ставља посебан акценат на једну од најочљивијих таквих импликација – на то да универзитети данас подлежу својеврсној манипулацији која је у функцији контроле, ефикасности, искористовисти и других прагматичних фактора који нису у суштинској вези са квалитетом високог образовања у његовом изворном значењу.

У раду „Антрополошке перспективе о/у култури ревизије“ кандидаткиња представља и анализира релативно млад, интердисциплинарно све више релевантан и заступљен, а за антропологију посебно интересантан истраживачки приступ „културе ревизије“. Синтагма култура ревизије (ревизорска култура) у антропологији (и другим хуманистичким дисциплинама и друштвеним наукама) користи се као општи термин који се односи на опис стања или услова у којима савремени научници спроводе своја истраживања, спроводе наставни рад и пишу научне радове – на атмосферу административног притиска, провере и контроле, у којој су путем специфичних техника конструисаних по аналогiji са рачуноводственом ревизијом, принуђени да буду „продуктивни“, „квалитетни“ и да се „прилагоде корисницима“. У датом раду кандидаткиња указује на контекст ширења културе ревизије у домену високог образовања и научно- истраживачког рада (у којем настаје највећи проценат етнолошких и антрополошких и других научних радова). Притом истиче онај сегмент критике културе ревизије који се односи на проблематизацију релевантности процене/провере/оцене научног рада посредством различитих ревизорских техника метричког/нумеристичког карактера, а најчешће сцијентометријских, као и неким од последица које редукција смисла бављења науком на прикупљање поена може имати или већ има на антрополошку продукцију и њен квалитет.

У докторској дисертацији под насловом „Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године“ примарни фокус истраживања

др Иване Гачановић усмерен је на институцију универзитета у теоријском и историјском смилу, са превасходним занимањем за стање и положај који ова институција заузима у контексту савремених друштвених, културних и политичко-економских токова. Ради се о интердисциплинарном приступу високом образовању у коме преовладава антрополошко интересовање за академску културу, односно академску заједницу и преображаје кроз које она пролази последњих деценија у иностраном и домаћем контексту. Полазишна тачка овог истраживања и главно оперативно средство при анализи података у њему је концепција „култура ревизије“, којом кандидаткиња указује на главни курс промена до којих долази у савременој академској култури. Уз то, она у овом раду настоји да кроз представљање појединих карактеристика домаћих промена високообразовног научног система препозна и истакне оне елементе тих промена које би могле да укажу на то да се и у домаћем контексту у одређеној мери може говорити о развоју културе ревизије. Поред осталог, кандидаткиња долази до закључка да бирократско-корпоративна култура, која је у англо-саксонским академским контекстима успостављена знатно раније, постепено заузима своје место и у европским и другим светским академским контекстима, па тако и у српском. Иако показује да домаћи академски контекст карактеришу многе специфичности које представљају тековине домаће академске културе и административне инфраструктуре, она оправдано и у складу са теоријским претпоставкама од којих полази, сматра да врсте пракси и тела за надзор, контролу и мерење као и начини на које се те праксе спроводе, указују на јасне манифестације преваге тржишно-бирократског модалитета мишљења на штету хуманистичких идеала који су представљали организациони принцип модерне концепције универзитета. Такође, кандидаткиња скреће пажњу и на важност разматрања постојећих критичких погледа чланова домаће (и иностране) академске заједнице, који указују на штетне последице таквог реформског процеса по (традиционални) смисао бављења академским радом.

Друга област у оквиру које је др Иване Гачановић објавила своје радове тиче се истраживања културних политика Европске уније и начина на које оне утичу на формирање замишљеног паневропског идентитета. На основу домета савремених антрополошких теорија о култури и идентитету, као и на основу специфичног приступа антропологије јавних политика, кандидаткиња показује како антропологија може да допринесе разумевању и критичком разматрању настојања да се Европска унија, која је раније обично проучавана као економско-политичка заједница, интегрише на културном

плану. При томе, др И. Гачановић као аналитички оквир користи досадашње теоријске и методолошке домете поддисциплина антропологије Европске уније, антропологије глобализације, антропологије јавних политика и антропологије мултикултурализма, полазећи од претпоставке да њихово комбиновање у теорјско-методолошком смислу може да помогне у расветљавању и појашњавању питања конструкције „европског идентитета/културе“. Како кандидаткиња показује, такав аналитички оквир може послужити бољем разумевању идентитетске политике ЕУ и у ширем контексту глобализацијских процеса. Овакав приступ обједињен је у њеној монографији „Проблеми европског идентитета: увод у антропологију европске уније“, која значајно доприноси разумевању друштвених проблема у вези са феноменом идентитетских и културних политика ЕУ и која представља један од првих целовитих доприноса разумевању ове теме у српској антропологији.

У раду „Како измислити Европљанина? Антрополошка анализа“ кандидаткиња комбиновањем аналитичких поступака карактеристичних за приступе антропологије јавних политика и антропологије мултикултурализма, пружа анализу једног сегмента идентитетских, односно културних политика Европске уније. На тај начин она показује да идеја „европског идентитета“ представља амалгам неконзистентних замисли, стратегија и покушаја, као супранационални идентитет заснован на „заједничком европском наслеђу“, али и као резултат на глобалном нивоу јединственог обједињавања легислативе и принципа универзалних људских права, уз антропологији посебно проблематично поштовање колективне културне различитости. Такав амалгам, како кандидаткиња показује, представља значајан изазов за антрополошка истраживања, посебно за општу антрополошку теорију културног идентитета.

У раду „Европа као извориште културног идентитета и вредности као нормативног оквира“, ауторка пружа преглед неких од кључних проблема који се односе на прегнућа институција Европске уније да створе представу о постојању наднационалног, колективног културног идентитета, коју би требало да деле чланови и чланице свих постојећих европских политичких заједница, било да су оне формално чланице ЕУ или да претендују да то постану. Како кандидаткиња показује у датом раду, овај веома важан елемент европског уједињења пролазио је кроз неколико фаза, при чему се за неке може рећи да су имале великих изгледа да постигну жељене резултате, али да је данас све извесније таква каква јесте, културна политика ЕУ нема довољно потенцијала за остварење ове врсте својих намера.

При бављењу темама које се односе на проблеме у вези са процесима креирања и одржавања колективних или групних идентитета, кандидаткиња се у раду „О децентрирању навијачких идентитета: има ли романтике у навијању?“ бави једним навијачким колективитетом у домаћем контексту. Ту она представља једну групу навијача Партизана која својим начином изражавања наклоности ка клубу значајно одступа од уобичајених представа о навијачким субкултурама у нашем друштву. Кандидаткиња у датом раду усмерава пажњу на неколико аспеката које сматра важним за анализу оваквог начина друштвеног груписања – корпус идентификационих маркера који се користи при стварању демаркационих линија између своје и себи супротстављене групе, али и начин (делимичног) издвајања из сопствене шире групе. Такође, важан аспект који се у случају навијачких група овде истиче, јесте реверзибилан процес међудејства између креирања личног идентитета и навијачких пракси.

Ангажовање у развоју наставе и других делатности Факултета и Универзитета

Искуство у педагошком раду Ивана Гачановић је стекла пре свега у току докторских студија, када је у својству докторанда-истраживача била ангажована у настави по препоруци и уговору Министарства надлежног за науку, првобитно на предметима Савремени митови и ритуали и Методологија етнологије и антропологије, а од 2010. године на предметима Увод у етнологију и антропологију, Етнолошке и антрополошке теорије и Примењена антропологија (сви предмети су на основним студијама Одељења за етнологију и антропологију). У оквиру вежби на наведеним предметима показала је изражену способност да заинтересује и подстакне студенте на бављење предвиђеним темама и да им помогне при развијању вештине академског писања, критичког читања и разумевања задате литературе.

Додатно педагошко искуство кандидаткиња је стекла кроз менторство студентима основних студија етнологије и антропологије, у оквиру обавезне теренске праксе, у два наврата – у јулу 2011. и 2015. године у Књажевцу и околним селима. Кроз вођење теренске праксе стекла је за нашу дисциплину драгоцено искуство организовања студенатских активности на терену, а студентско излагање резултата теренског истраживања је у коауторству организовала у оквиру Викенда нематеријалног културног наслеђа (пројекат Министарства за културу и информисање), 2015. године на Филозофском факултету.

Кандидаткиња је одржала неколико предавања по позиву. У новембру 2015. године гостовала је као предавач на семинару из антропологије у ИС Петница, под називом „Антропологија савремене академске културе“. У Београдској отвореној школи, на Одељењу за напредне додипломске студије, одржала је предавање у октобру 2014. године, под називом „Политичка култура као препрека модернизацији“. У новембру 2012. године кандидаткиња је одржала предавање по позиву под насловом „Европска унија – антрополошки приступ“, на Факултету за хуманистичке студије Приморског универзитета у Копру.

Тренутно држи курс Антропологија Европске уније, у оквиру докторских студија Одељења за етнологију и антропологију.

**Учешће у стручним организацијама и другим делатностима од значаја за
развој научне области и Факултета и Универзитета**

Др Ивана Гачановић је ангажована на месту координатора за мастер студије на Одељењу за етнологију и антропологију од 2012. године, као и на месту администратора одељенског портала anthroserbia.org. Учествовала је у организацији неколико предавања и радионица у оквиру промоције Одељења и Института за етнологију и антропологију Филозофског факултета.

Чланица је извршног одбора Синдиката запослених на Филозофском факултету од 2014. године; од 2015. године је чланица Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање Филозофског факултета, као представница научних јединица.

Кандидаткиња испуњава услове предвиђене Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду.

1.	научни степен доктора наука (назив и година)	<i>Култура ревизије у науци и високом образовању: случај Републике Србије 2000-2010. године. Београд, 2014.</i>
-----------	---	---

2.	најмање један рад објављен у научном часопису са SCI листе, односно у часописима са SSCI, ANCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета	
	или	
	најмање два рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком	<p>1. О концепцијама „академске заједнице“ и „академске културе“ у условима савремених трансформација институције универзитета. <i>Етноантрополошки проблеми</i>, 2014, год. 9, св. 4: 977-994.</p> <p>2. Проблем глобалног рангирања универзитета или о искушењима савремених високообразовних система. <i>Етноантрополошки проблеми</i>, 2010, н. с. год. 5, св. 2: 185-204.</p>
3.	најмање један рад објављен у часопису водећег националног значаја,	<p>1. Како измислити Европљанина? Антрополошка анализа. <i>Антропологија</i>, 2009, бр. 7: 87-104.</p> <p>2. Антрополошке перспективе о/у култури ревизије. <i>Антропологија</i>, 2009, бр. 8: 81-97.</p> <p>3. Може ли антропологија образовања да нас образује? О природи знања у антропологији образовања. <i>Етнолошко-антрополошке свеске</i>, 2013, бр. 21 (10): 169-182.</p>
	или	
	поглавље у научној књизи/монографији,	<p>Монографија:</p> <p><i>Проблем европског идентитета: увод у антропологију Европске уније</i>. Београд: Српски генеалошки центар; Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета. 2009.</p>
	или	
	рад у тематском зборнику са рецензијом	

	или	
	превод изворног текста у облику студије, поглавља или чланка, односно превод или стручна редакција превода научне монографије/књиге	<p>1. Шор, Крис. Стварање „Европе грађана“: критички приступи „културној политици“ Европске заједнице. <i>Трећи програм</i>, 2010, 145, I: 11-37. (превод са енглеског језика изворног текста у облику чланка)</p> <p>2. Борнман, Џон и Ник Фаулер. Европеизација. <i>Трећи програм</i>, 2010, 145, I: 38-68. (превод са енглеског језика изворног текста у облику чланка)</p> <p>3. Ник Крејт, Мајред. Култура и грађанство у Европи: питања за антропологе. <i>Трећи програм</i>, 2010, 145, I: 69-83. (превод са енглеског језика изворног текста у облику чланка)</p> <p>4. Абелес, Марк. Идентитет и границе: антрополошки приступ институцијама ЕУ. <i>Трећи програм</i>, 2010, 145, I: 84-100. (превод са енглеског језика изворног текста у облику чланка)</p> <p>5. Дискусија о Европској унији: интервју са Крисом Шором и Марком Абелесом. <i>Трећи програм</i>, 2010, 145, I: 101-114. (превод са енглеског језика изворног текста у облику чланка)</p>
	или	
	методичка публикација у области образовања и наставе	
4.	најмање један рад са научног скупа објављен у целини	<p>1. Европа као извориште културног идентитета и вредности као нормативног оквира. У: Жикић, Бојан (ур.), <i>Културни идентитети као нематеријално културно наслеђе</i> (Етнолошка библиотека, књ. 62). Београд: Српски генеалогички центар; Филозофски факултет, Одељење за етнологију и антропологију, 2011, str. 111-128.</p> <p>2. О децентрирању навијачких идентитета:</p>

	има ли романтике у навијању? У: Синани, Данијел (ур.), <i>Урбани културни идентитети и религиозност у савременом контексту</i> (Етнолошка библиотека, књ. 73), Београд: Српски генеалогски центар; Филозофски факултет, Одељење за етнологију и антропологију, 2013, стр. 173-196.
--	--

Имајући у виду досадашње резултате др Иване Гачановић у наставном и научноистраживачком раду предлажемо Изборном већу Филозофског факултета у Београду да др Ивану Гачановић изабере у звање доцента за научну област Етнологија и антропологија са тежиштем истраживања Примењена антропологија и Антропологија Европске уније.

У Београду, 10.03.2016

КОМИСИЈА:

Проф. др Владимир Рибић,

редовни професор Филозофског факултета у Београду

Проф. др Александар Бошковић,

редовни професор Филозофског факултета у Београду

др Срђан Радовић,

научни сарадник Етнографског института САНУ